

מענינקע באדאנעס־קאָץ

- וויליאם אייבראָמס: דער קאלירפולער מענינקע קאָץ — „ידישע קולטור“, מאי 1942.
- ר. אייזלאַנד: פּאַעטן, קריטיקער — „טאָג“, יוני 26, 1938.
- מ. אַלגין: אַ בונט לידער פון אַ יונגן פּאַעט — „מאַרגן־פּרייהייט“, מערץ 10, 1930.
- מ. אַלגין: די פּאַעזיע פון קרעציקע קעץ — „מאַרגן־פּרייהייט“, יוני 13, 1932.
- מ. אַלגין: חבר מעינקע קאַצם פּאַעמע — „מאַרגן־פּרייהייט“, יולי 6, 1935.
- מ. אַלגין: כאַראַקטעריסטיקן פון שריפטשטעלער — „מאַרגן־פּרייהייט“, אויג. 18, 1937.
- מ. אַלגין: דער היינטיקער יום־טוב פון חבר מעינקע קאַץ — „מאַרגן־פּרייהייט“, אפריל 24, 1938.
- מ. אַלגין: מעינקע קאַץ אין זיין נייסטער תקופה — „מאַרגן־פּרייהייט“, מאי 8, 1938.
- מ. אַלגין: צו דער דיסקוסיע — „מאַרגן־פּרייהייט“, אָקט. 23, 1938.
- יעקב באַטשאַפּאַנסקי: צווישן ביכער און מחברים — „די פרעסע“ (בוענאַס־אייִרעם), אפריל 15, 1932.
- י. באַשעוויס: מעינקע קאַץ: „ס'האַט דאָס וואַרט מיין באַבע מאַינע“ — „צוקונפֿט“, מערץ 1940.
- י. ב. ביליג: „צו דערציילן אין פּריידן“ — „מאַרגן־פּרייהייט“, אפריל 6, 1941.
- מאַרטין בירנבוים: אַ פּאַסקוויל אויף דער פּראַלעטאַרישער ליטעראַטור — „מאַרגן־פּרייהייט“, אויג. 21, 1938.
- י. ר. ברנמאַן: אויפן וועג צום אויסגעהאַמערטן פּראַלעטאַרישן ליד — „ידישער קוריער“ (שיקאַגע), נאוון. 24, 1935.
- הערמאַן גאַלד: „דריי שוועסטער“ — „וואַכנבלאַט“, אפריל 29, מאי 6, 1932.
- ב. צ. גאַלדבערג: אין גאַנג פון טאַג — „טאָג“, אפריל 29, 1932.
- ב. צ. גאַלדבערג: אין גאַנג פון טאַג — „טאָג“, יאַנ. 23, 1938.
- יעקב גלאָניץ: מעינקע קאַצם „ברענענדיק שטעטל“ — „דער וועג“ (מעקסיקאַ), 1938.
- אליעזר גרינבערג: מעינקע קאַץ ביים ראַנד פון טאַג — „האַמער“, אָקט.: דעצ., 1936.
- ב. צ. העריטאַן: „דער מענטש אין טאַג“ — „שפּיגל“ (בוענאַס־אייִרעם), יוני 14, 1935.
- י. א. ווייסמאַן: פּאַעזיע אין אַ דולגהויז — „אינויך“, מאי 1938.
- דר. ל. זשיניצקי: דער דיכטער מעינקע קאַץ — דער מענטש אין טאַג — „פרעסע“ (בוענאַס־אייִרעם), מאי 15, 1935.
- דר. ל. זשיניצקי: דער דיכטער מעינקע קאַץ, זיין באַבע מאַינע און דאָס שטעטלעע מיכאַלישעק — „פרעסע“ (בוענאַס־אייִרעם), יאַנ. 17, 1940.
- דר. ל. זשיניצקי: מעינקע קאַצם „צו דערציילן אין פּריידן“ — „פרעסע“ (בוענאַס־אייִרעם), דעצ. 24, 1941.
- א. באַטשאַפּאַנסקי: „דריי שוועסטער“ — „בריקן“ (שיקאַגע), 1932.
- ש. טענענבוים: מעינקע קאַץ — „ידישער קוריער“ (שיקאַגע), יאַנ. 19, 1938.

המשך-אַנטאָלאָגיע (1918—1943)

- פ. טעפער: אַ לייענער האַט דאָס וואַרט — „מאַרנז־פּרייהייט“, אָקט. 2, 1938.
 ל. יורמאַן: אַן אַנפּאַל, ניט קיין דיסקוסיע — „מאַרנז־פּרייהייט“, סעפט.
 11, 1938.
 אַלעף כּץ: „דריי שוועסטער“ פון מעינקע קאַץ — „קענעדער אַדלער“ (מאַני
 טרעאַל), יוני 7, 1932.
 משה כּץ: אַ וועלט ברענט אַנדערש — „מאַרנז־פּרייהייט“, דעצ. 26, 1937.
 משה כּץ: עפעס אין פּויל אין דענמאַרק—מאַרנז־פּרייהייט, אויג. 28, 1938.
 יצחק ליבמאַן: אַן ענטפּער אַלגינען — „ניו־יאַרקער וואַכנבלאַט“, יוני 25, 1932.
 דר. א. מוקדוני: ביכער און שרייבער — „מאַרנז־שורנאַל“, נאוּו. 20, 1935.
 דר. א. מוקדוני: ביכער און שרייבער — „מאַרנז־שורנאַל“, פעב. 11, 1938.
 יעקב פּילאָוסקי: מעינקע קאַץ פון די „דריי שוועסטער“ ביז „דער מענטש
 אין טאַנז“ — „ידישע פרעסע“ (סאַנטיאַגא), כ' סיון, תרצ"ח; כ"ו סיון, תרצ"ה.
 אהרן פעלדמאַן: „דריי שוועסטער“ — „צוואַמען“, 1933.
 ש. קאַראַקוּשאַנסקי: עס טאַגט ניט — „ידישע פּאַלקסצייטונג“, מאי 31, 1935.
 ש. קאַראַקוּשאַנסקי: „ברענענדיק שטעטל“ — „ידישע פּאַלקסצייטונג“ (ריאַ-
 דע זשאַנעראַ), פעב. 11, 1938.
 אהרן קורץ: אַ שאַם וואָס טרעפט דעם שיסער — „מאַרנז־פּרייהייט“, סעפט.
 4, 1938.
 חיים קרוז: מעינקע קאַץ — „פּרייע אַרבעטער שטימע“, סעפט. 4, 1936.
 מלך ראַוויטש: אַ פּאַעמע וועגן דריי שוועסטער — „וואַכנשריפט פאַר לי-
 טעראַטור“ (וואַרשע), מערץ 31, 1933.
 אברהם רייזען: ליטעראַרישע רעוויז — „פּעדער“, 1936.
 איציק שוואַרץ: מעינקע קאַצס לידער — „טשערנאוויצער בלעטער“, יולי
 12, 1935.
 זלמן שניאורסאָן [ל. כאַנוקאווי]: דער דיכטער מעינקע קאַץ — „ידישע
 קולטור“, מאַיי־יוני, 1941.
 אַ דיסקוסיע וואָס דאַרף אַריינטראַגן מער ליכט — „מאַרנז־פּרייהייט“, סעפט.
 3, 1938.
 Books Abroad: University of Oklahoma Press, Norman, Oklahoma,
 1935.

M. Olgin: Heroes of Poetry in Flesh—

ענגלישע אָפּט. „מאַרנז־פּרייהייט“, אָקט. 2, 1938.

מעינקע קאַץ איז איינער פון די אימאַזשן־רייכסטע דיכ-
 טער אויפן לינקן פּראָנט — און אפשר ניט נאָר אויפן לינקן
 פּראָנט. מעינקע קאַץ איז דער אימאַזשן דיכטער „פאַר עקסע-
 לאַנס“. ער קען אַנדערש ניט זען ווי דורך אימאַזש. ער קען
 אַנדערש ניט אויפפאַסן די וועלט ווי דורך אימאַזש.
 מעינקע קאַץ איז אַבער ניט נאָר אַ זעער, נאָר אויך אַ
 פּילער. זיינע זעאָנגען זיינען אַלעמאַל געווען עמאַציאָנעל באַ-
 פאַרנט. די עמאַציעס זיינען אָפט געווען ביזאַר, פרעמד, ניט
 גענוג איבערצייגנדיק פאַרן זייטיקן, אַבער דעם דיכטער האָבן
 זיי גענוג געפלאַגט. מיטן איבערגאַנג צו סאַציאַל־געזונטן שטאַף

ווערן די עמאָציעס אויך געזינטער, נארמאלער — און אַנ-
 שטעקנדיקער. זייער קראַפט ווערט דורך דעם פאַרגרעסערט.
 מעינקע קאָץ איז אין דעם זין אַ ליריקער אַפילו אין די עפישע
 ווערק: עס גייט נאָך נאָך זיינע שורות, עס אַקאַמפּאַנירט זיי, עס
 דרינגט זיי דורך אַ רייך עמאָציע-לעבן, אַ וואַרעמקייט פון
 שטראַמענדיקן בלוט, אַ פאַראינטערעסירטקייט, וואָס איז ניט
 אַפיציעל, נאָר פּערזענלעך, טיף און ערלעך-פּערזענלעך. מעינקע
 קאָץ איז איינער פון די אויפריכטיקסטע יידישע דיכטער. מעינ-
 קע קאָץ, אַליין אַן אויסגעשפּראַכענע, פּאָעטישע אינדיווידואַלי-
 טעט, ווייסט ווי צו אינדיווידואַליזירן זיינע פּערזאָנען. ער שאַפט
 לעבעדיקע מענטשן אין זיינע גרעסערע פּאָעמעס.
 (מ. אַלגין: דער איצטיקער צושטאַנד פון דער רעוואַלוצ-
 ציאַנערער יידישער ליטעראַטור אין אַמעריקע, „מאַרגן-
 פּרייהייט“, אויגוסט 8, 1937).

ב י י ם ר א ן ד

מיר האָבן דורות אזוי פאַרמשפּט —
 גייען זיי דורך גליטשיקע גרונטן,
 און פּאַלן מיט חליות און מיט קרוינען
 אין פייערן פון בונטן.

דעם עבר ווי דורך אַן אַוונטשפיגל —
 פאַרשאַרט

מאַזאָליעטע האַנט — אַ לעבעדיק רידל.

אַ פולע ערד מיט ברוינעם קאַרן
 וואַקסט

דורך קראַמף פון צעוואַנדעטע יאָרן.

אַ קללה דער איינזאַמקייט

פאַרלאַשן זיי אַ, איינזאַמקייט,

סיי אין גרויען צימערל, סיי אויף ברייטע, זוניקע וועגן.

איך האָב דורך לאַנגע שלאַפּלאַזע געכט,

מיט דיר אַ, איינזאַמקייט,

ווי מיט אַ העסלעכער מכשפה פאַרשלאַסן זיך אַליין

און האָב פאַר עלנט זיך אַליין באַוויינט.

איך האָב געזוכט דעם זין פון פרייד אין אומרו פון וואַנדער,

און האָב באַגעגנט בלאַנדזשענדיק אַן אויסגעלאַכטן גאַט.
איך האָב געזוכט אַ שאַטן פון אַ טרוים,
דורך די צינישע פייערן פון דער נאַכטיקער שטאַט,
איז דער פאַרדעכטיקטער חושך פון מרה־שחורה געקומען מיר אַנטקעגן.

אַצינד גיב איך אייך אָפּ אַלע מאַניענדיקע ליכטער פון די שטאַלענע
הויכן,

פאַר אַ ליכטיק וואַרט וואָס קען דאָס טריבע האַרץ צעשנייען.
אַצינד גיב איך אייך אָפּ אַלע חנען פון בלוים און בוים און קוואַל,
פאַר אַ נאָענטן בליק פון אַ לאַנג־געגאַרטן פריינט.
איך האָב געהערט אַ געזאַנג פון אַלע ידורות אין איין דערוואַרטער
מינוט, —

אַצינד גיב איך אייך אָפּ — בעטהאַוונס געטלעכע סימפּאָניעס,
פאַר דער גוטער בשורה וואָס עס ברענגט אַ גליקלעך,
איבערראַשנדיק קול.

שטאַט און פּראַסט

1.

שטאַלן גליען ווי קוזניעס אין די הויכן,
דער ווינט אין פייער ווי אַ בלאַז־זאַק בלענדט —
טורעמס קענען זייער סוף ניט גרייכן,
די זון בויט באַריקאַדן — בליצן־ווענט.

די שטאַט זינגט אַ מעשה פון אַמאַל:
אויף בראַדוויי זיינען הירשן געשפרונגען;
אַ, שטאַט, דיין האַרץ איז ראָד, דיין מאַרד איז שטאַל
דיין שטאַם איז בלוט פון מויערער־יונגען.

כ'וועל דיין גרויס אין קליינע לידער ראַמען,
און דיין הויך מיט הייסע פּערזן מעסטן,
דער טאַג ברענט אויס אין פּראַסטיקע פּלאַמען;
קוימענס ווערן פאַר די שטערן — נעסטן.

און היימלאַזע נאַכט פון שטיין און טרויער,
קריצט איר אומגליק אויס אויף דיינע בויער.

2.

א העלער מדבר — די ענדלאזע שטאט.
די מויערן — שטאלענע מיראזשן;
עס זייען דעם עלנט היימלאזע טריט,
קליידער אויף לייבער — צעפליקטע באנדאזשן.

און הענט וואָס זיינען; זונען און שטערן,
דאָס ליד פון שטעט און זינגענדיקן קאָרן,
ליגן שטייף צו שטיינער צוגעפראָרן,
מיט בלוט און אַדערן אין מיסט צו קערן.

די שטאָט מיט דיין-אברים שלאָגט.
בוים, מענטש און שטיין — אַ ברענענדיק געפלעכט;
מיט טויט — מיט בייטשן פון שטאַל, דער ווינט יאָגט,
מענטשן גייען מיט דעם פראַסט אַ טאָגן.

די קעץ צום טאַקט אַזוי עלנט קלאָגן;
דורך נאַכט אין פראַסט היימלאָזע טאָגן.

אַ וויג ליד אַזאַ

(אין דער וואַרשעווער געטאָ)

איי-לע-ליו-לע יינגעלע מיין,
ליולינקע ליו-ליו.
ס'האַט דער תליון דיין טאָטן — אייביקן חושך אויסדערוויילט
און צוגענומען האָט ער דעם לעצטן שטראַל פון דיין וויג,
איז דאָ געבליבן נאָר דער שאָטן פון שבעה און פון קריעה.
איי-לע-ליו-לע יינגעלע מיין,
ליולינקע ליו-ליו.

נאַלעווקי — דיין וויסטע גאַס דערציילט:
דער תליון האָט דעם פּרילינג פון די קייטן אויסגעפליקט,
און געבליבן איז יעדער זינגענדיקער בוים — אַ שטומע תליה.
דער תליון האָט מיט ווערגנדיקע הענט די זון אַליין דערשטיקט
און געבליבן איז דאָ אַ פראַסטיקער קבר — די גאַנצע ערד;
איי-לע-ליו-לע יינגעלע מיין,
ליולינקע ליו-ליו.

דער תליון איז אַ זאַטע קראָ וואָס קראַקעט: זיג!
און געבליבן איז זיין קראַ-קראַ דאָס איינציקע ליד:

— קראַ-קראַ, איך בין שיין!

איך בין שיין קראַ-קראַ!
שיין איז דאָס בלאַנד פון אַ וואונד צעגליט,
שיין קען נאָר די רויז אויף אַ קבר בליען.

— קראַ-קראַ, איך בין געזונט!

איך בין געזונט קראַ-קראַ!
געזונט איז נאָר אַליץ וואָס דער טויט האָט געהיילט.
געזונט קען דער וואַרים צום הרג זיך ציען.

קראַ-קראַ איך בין געזונט,

איך בין געזונט קראַ-קראַ.

— קראַ-קראַ איך בין גערעכט: קראַ-קראַ.

מיין שווערד איז פון גערעכטיקייט אַליין גערעכטער:
גערעכט איז אַ לעצטע שעה אין אַ טויטן-צעל.
גערעכט איז אין צעצוויטן פעלד — די דאַרנדיקע תליה,
גערעכט איז די קללה וואָס פאַלגט מיין אַלמעכטיקן באַפעל
און די קויל וואָס רייסט דאָס האַרץ אויף איז פון אַלעמען גערעכטער.

איי-לע-ליו-לע יתומל מיין,

ליולינקע ליו-ליו.

דיין ביינערדיקער שאַרץ צעשאַרט אַ שאַטנדיקע מורא
און מורא האָב איך אַפילו פאַר אַ פראַסטן גאַסן-בויס,
ס'זאָל חלילה באַלד אַ סטראַשידלע אַ הוילע ניט ווערן;
און מורא האָב איך אַפילו אויסצוקלערן דיר אַ טרוים,
ס'זאָל חלילה ניט דערהערן — אַ האַרכנדיקער שטיין
און ווערן קען אַ מסור אַפילו אַן אויגיקער שטערן.

איי-לע-ליו-לע יתומל מיין,

ליולינקע ליו-ליו.

איבער דיר אַ קראַנץ מלאכימלעך שוועבן,

און בעטן דיר גוט זיין,

און בעטן דיר ש—א זיין:

ש-ש-ש ש — — —

ס'זאָל חלילה ניט דערמאַנען דיין געוויין.

אז ערגעץ לעשט זיך נאך א בלאַנדזשענדיק פונק לעבן:
אי-לע-ליו-לע יתומל מיין,
ליולינקע ליו-ליו.

ע ל צ י ק

דיינע טעג פאַרשניטענע זע איך שיינען:
אויף באַדימענטע פינגער, אויף פּאַלאַצנווענט.
דיינע וואונדן פינקלען נאך אין זייערע וויינען,
דיין בלוט אין זייער זונפאַרגאַנג נאך ברענט.

אין פּרילינג זע איך דיין גוף אין גראַז זיך באַיטן.
דו דערמאַנסט אַן נעכט וואָס זילבערן קופּעס קנאַכן,
ווען אַ קראַ ווי אַ טויטנפאַן — אין צעשאַסענע ווייטן
האַט אויף הרוגים-בערג — אירע פּליגל צעבראַכן.

איך זע דעם שטערנוועג, ווי מיט קעפּ צעצונדענע גיין.
אַ דולער, אין שייך פון קאַנאַנען,
קרימט נאך פון האַלב-געקוילעטע דאַס געוויין.

מיט דיין טויט, ווי מיט לאַווע אַ שטיק,
גיי איך צום טאַקט פון בראַנדיקן היינט:
בונטן! מאַרשן — ענדלאַזע מענטשן-שטריק,
ווערן דעם יאַרטויזנטן-פיינט!

דאַס ריזעלע

(פּראַגמענט)

„דאָ ליגט די גוטע באַבע מאַינע —
עליה-השלום, עליה-השלום.
אין יעדן ווינטעלע, זאָל זי דודס האַרץ ווערן.
אליהו-הנביא, זאָל איר קומען צו חלום.
אירע מצווהס, ניט צו ציילן, ווי די שטערן.
בחינם האָט זי אין דלותדיקן שולהויף.
געהיילט דעם פּיפעץ פון יעדן קראַנקן עוף.
בחינם האָט זי פון שחרית ביז שפּעט,
פאַר דעם הקדש — געוואָשן גרעט

און פאַר די ליידיקע טאַרבעס, די עין־הרעס אָפגעשפּראַכן.
מיט אונדזערע זונפאַרגאַנגען פלעגט זי טרויערן.
מיט אונדזערע באַגינענס פלעגט זי האַפּן.
דורך בייטש און דורך יאַמער,
האַט זי געשלעפט אונדזער גאַליקן אינדערוואַכן.
מיט איר לעצטן אַטעם,
האַט זי געהויכט דעם פּראַסט פון אונדזערע שוויבן.
אַי, ניט בחינם זאַל זי אַהינ־אַהינ אַרויף,
זיין פאַר אונדז אַ בעטערן דאַרט אויבן־אויבן
און דער וואָס לעבט אייביק־אייביק, —
אויב ניט פון גן־עדן, די פּאָדערשטע טויערן,
זאַל כאַטש אַ הינטער־טיר, האַלטן פאַר איר אַפּן־אַפּן."

מיין געסל

מיין געסל איז אַלט און בלינד.
ווי צווישן פעלדזן — וויסע גראַז,
וואַקסן קופּעס קינדער.
מיט בעטלער און מיט רויבער רוישן בלאַטע ראַגן —
ווייניק פּרעגן פאַרוואַס
ס'זיינען דאָ שוואַרץ די ליכטיקסטע פאַרטאָגן.

אין ברודנע כאַלופּעס
בלאַנקט די נויט אויף וואַכע מעסער;
בלודנע ברואים פּראַווען חופּות
אין חורבות און אין פּוילע פעסער.

לאַנגע נעכט גייען אויס —
מיט מעשיות פון שטאַט־גולנים,
און קאַלט און גרוי קוקט אַרויס
פון יעדער שויב — אַ פאַרלאַשן פנים.

מיין געסל איז אַלט און בלינד,
און טעג קאַרטשען זיך אין שטענדיקן קראַמף,
נאָר ווי אויף אַ פלייט שפּילט דער ווינט,
פון זון — און פון די העלסטע קאַמפּן.

פ ר י ל י נ ג

פּרילינג גייט דורך קעלערס און דורך גרויע הייזער,
דורך האַיפעלעך ערד פון דאַרע וואַזאַנעס;
און וויקלט אויף דאָס האַרץ פון ווערימל און קווייט,
און קושט מיט ווינטעלעך אויס די טוכלע ווענט.

מיט געלקייט פון האַרבסט איז דער פּרילינג דאָ געקומען,
אויף פּאַליצעס
גאַלדיקט זיך דער שטויב אין אומעטיק געפעס,
און ס'בליט דער שימל אויס אין גרינע בלומען.
אַ הונגעריקער מעת-לעת איז פון אַ זאַטן יאָר גרעסער.

פאַרביי פענצטער
זינגען וואוילע „כאַיקעס“ מיט שטעטלידיקע צעפּ —
פון שטעטעלעך צערונגענע אין אַן אַלטן ביך-המששות,
און מיטן בידנעם לעבן אויף יעדן בלאַט:
„צי דען בין איך פון אַ שטיין געבאַרן,
צי האָט מיך קיין מאַמע געהאַט?“

אַ געמאַלענער ווינט אויף מיין קאַלענדאַר
צעוואַרפט דעם ים אין געזאַנג פון כוואַליעס —
לעם בלויע פייגל און לעם גאַענטן הימל
פלאַצט דער באַגינען ווי אַ קנאַספּ —
דאָ איז דער טאַג פאַרצויגן ווי מיט בעלמעס,
עס שוילן זיך מאַזאַליעס פון אַרבעטלאָזע, הענט,
און שטיינער נאַגן מיט היימלאָזן צער.

די פויקן-טענצער און זיי שמאַטע-קלייבער,
באַיטן אַ פּרילינגדיקע שעה אויף אַ האַלבן סענט.
אויף אומרואיקע געלעגערס — שוואַנגערן ווייבער
מיט נייעם מענטש ווי מיט זונאויפגאַנג.

הַגֵּט
אֶבְרָהָם
פֶּן
מַעֲרִיקֵי אֲנֵנוּ יִדִיעַר

1918 דִּיכְטֹוּג 1943

לִוְאַזֶּענְגֶעשטעלט
פֶּן

אַטֶה טַטֶמֶרֶקֶאָמֶן

פֶּאַרֶלֶאָג „הַמִּשְׁךְ“ כִּי-יִצְרֵק

תִּשְׁהָ

1945
א

געזעצט און געסדרט די זייטן — בנימין קאץ.
שער־בלאט געצייכנט פון יודא א. יאָפּע.

Copyright 1945
by HEMSHEKH FARLAG

